

Willem Sas

Het debat over transfers naar Wallonië is misplaatst

Vlaanderen houdt Wallonië en Brussel recht met transfers. 'Zo gaan ze nooit op eigen benen staan.' We kennen het verhaal. Een recente studie van de Nationale Bank helpt dat eerste punt finaal de wereld uit. Door de vergrijzing namen de transfers de voor-

bijde 20 jaar af en werd het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een nettobijdrager.

Het genuanceerde beeld per provincie toont nog meer aan dat het niet simpelweg het Vlaams Gewest is dat 'betaalt'. De Limburgers en de West-Vlamingen ontvangen evenveel uit de federale staatskas als de inwoners van Namen en Luxemburg. De Vlaams- én Waals-Brabanders zijn de grootste bijdragers, vooral aan Luik en hoofdzakelijk aan Henegouwen.

De transfer loopt dus van het economische hart van België - dat zich uitstrekt van Louvain-La-Neuve over Brussel tot Gent en Antwerpen - naar de achtergestelde gebieden. Dat is in alle ontwikkelde landen zo. Sinds de jaren 60 zit de economische activiteit meer en meer rond de nieuwe groeipolen: voor diensten rond de internationaal gerichte steden, voor de maakindustrie rond de havens. Zo'n globale evolutie trekt zich niets aan van taal- of gewestgrenzen.

De achtergestelde gebieden zijn ook altijd dezelfde. Ruuraal, slecht verbonden met water- of spoorwegen, en 'rustbelt'-gebieden, waar de zware nijverheid vanaf de jaren 60 wegviel. Als er steenkool of ijzer in de grond steekt, kan je er eerder naar in het Westen gif op innemen dat je in het lokale Charleroi zit. Een blik op de rechterkant van de grafiek volstaat. Overall in Europa zie je hetzelfde patroon: transfers vanuit het economisch zwaartepunt naar de achtergestelde gebieden. En vaak in grotere mate dan in België.

De transferberekening op zich is weinig verhelderend. We kijken beter rechtstreeks naar de onderliggende problemen: hoe krikken we de werkzaamheidsgraad, het opleidingsniveau en de levensverwachting in die gebieden op? Dat gaat vaak over de economische reconversie van een regio die steunde op één sector of industrie, die op redelijk korte termijn instortte.

In dat geval is de ongemakkelijke waarheid dat er geen knop bestaat met in het groot 'economische relance' op. Alle ontwikkelde landen zoeken naar die heilige graal en probeerden talloze varianten uit van lokale investeringsprogramma's, altijd met beperkt of zonder succes.

Het sociaal vangnet wegnemen van de werklozen en (langdurig) zieken die achterblijven nadat een lokale economie is ingestort, is geen oplossing. Dat zal de situatie alleen verergeren, want de jobs zijn er nog altijd niet. Bovendien zal het de hoogopgeleiden weggagen.

Een ander gevolg kan zijn dat de laaggeschoolden, net zoals veel Oost-Europeanen in de EU, in de rest van het land jobs aanvaarden tegen een lager loon dan de lokale werk-

De auteur
Willem Sas is professor publieke economie aan Stirling University in Schotland en verbonden aan de KU Leuven.

De kwestie
De vraag of Vlaanderen solidair moet zijn met de rest van het land is misplaatst. De transferberekening op zich zegt weinig.

Het voorstel
We kijken beter rechtstreeks naar de onderliggende problemen: hoe krikken we de werkzaamheidsgraad, het opleidingsniveau en de levensverwachting in de achtergestelde gebieden op?

nemers. In beide gevallen krik je de welvaart in die achtergestelde gebieden niet op.

Wie beweert dat de stok volstaat om de relance tevoorschijn te toveren, heeft ongelijk. Zoals in elke rustbelt was de economische schok in het Maasbekken rond Charleroi en Luik loodzwaar. Je hebt jaren nodig om te herstellen. Het is altijd zoeken - en de juiste recepten zijn voor elke regio anders -, maar het vergt vooral tijd, geduld en maatwerk. Daarom decentraliseerden we in 2015 grote delen van het arbeidsmarktbeleid. Het aanpassen van de loonvorming en fiscale voordelen aan lokale omstandigheden kan een volgende stap zijn.

Wat zeker ook helpt, is politieke transparantie, zodat kiezers weten welke politici op zoek zijn naar de heilige graal en de zin 'maar dat is mijn bevoegdheid niet' minder opduikt. Een efficiënter federalisme met alleen gewesten en geen gemeenschappen vergroot die kans. Een slimmer systeem dat goed beleid meer belooft, bijvoorbeeld door de financieringswet te hertekenen, ook. Op naar die zevende staats-hervorming dus.

TRANSFERS IN EUROPA

Transfers uitgedrukt in % van nationaal inkomen (beide per capita, 2018)

Grootste ontvanger	Grootste bijdrager
Sachsen-Anhalt (DE)	Île de France (FR)
-17,3	23,6
Régions ultrapériph. franç. (FR)	Mak. Województwo Mazow. (PL)
-12,9	21,6
Isola (IT)	Comunidad de Madrid (ES)
-11,1	15,2
Noroeste (ES)	Macroregiunea trei (RO)
-9,3	13,5
Região Autón. da Madeira (PT)	Hamburg (DE)
-8,6	9,5
Noord-Nederland (NL)	Attiki (EL)
-8,7	9,0
Macroregiunea doi (RO)	Közép-Magyarország (HU)
-8,4	8,1
Norra Sverige (SE)	Nord-Ovest (IT)
-7,4	7,6
Kentriki Ellada (EL)	Ostra Sverige (SE)
-6,4	5,9
Makroregion Centralny (PL)	West-Nederland (NL)
-6,0	4,1
Région wallonne (BE)	Vlaams Gewest (BE)
-5,7	3,6
Alföld és Észak (HU)	Westoesterreich (AT)
-5,6	3,1
Südosterreich (AT)	Continente (PT)
-3,6	0,3

Bron: Nationale Bank van België

Column
Hind
Fraihi

Brooddoos

Het schooljaar was amper begonnen of er doken al problemen op. Niet zozeer met coronabesmettingen, maar met schoolboeken. Duizenden leerlingen in alle netten en alle onderwijsvormen bleken op de schoolbanken te zitten zonder boeken. Dat lag niet alleen aan distributieproblemen bij de leveranciers. Vele honderden leerlingen bleken 'geen recht' te hebben op schoolboeken. Hun ouders hadden nog een openstaande rekening bij de externe leveranciers.

Of hoe het recht op onderwijs ondergeschikt wordt gemaakt aan de marktlogica waarbij wanbetalers geen service krijgen. Alleen zijn de schoolkinderen hier letterlijk het kind van de rekening. Een mens zou heimwee krijgen naar de jaren 80 en 90, toen elk kind aan het begin van het schooljaar een (zo goed als) gratis pakketje boeken kreeg uitgereikt door studiemeesters. Dat waren geen invulboeken met grote winstmarges. Die verformfaaide, vergrijsde exemplaren vol ezelsoren en inktvlekken hebben menige schoolcarrière gered.

Niet gratis - ook niet in de jaren 90 - was het eten op school. Al was er links en rechts een goede ziel - een studiemeester, directeur of leerkracht - die een extra brooddoos meenam naar school. Speciaal voor kinderen die geregeld hun boterhammen 'vergeten'. Ruim 30 jaar later zien we hoe zulke persoonlijke initiatieven in een aantal Gentse scholen in een officieel jasje worden gegoten. De scholen starten met Brood(doos)nodig, een actie waarmee ze via schenkingen en giften in gezonde maaltijden willen voorzien voor het toenemend aantal leerlingen dat met honger op de schoolbanken zit.

Een ander is het gevolg van de afbouw van de warme maaltijden op school. Daarmee kwam de verantwoordelijkheid voor de inhoud van de brooddozen weer volledig bij de ouders te liggen. Helaas is dat voor heel wat kinderen slecht nieuws. Want niet alle ouders vullen elke dag een brooddoos met een smakelijke, voedzame en uitgebalanceerde maaltijd.

Er is onmacht en onkunde (en in extreme gevallen zelfs desinteresse of onwil) om daar werk van te maken. Getuige de vele brooddoosjes gevuld met koffiekoeken, koude frieten of chips.

De negatieve component van het mattheuseffect komt dan al gauw om de hoek kijken: 'wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen.' Wie honger heeft, heeft een grote kans om minder goed te presteren op school. 'Een kind met honger staat niet open voor Frans, wereldoriëntatie of wiskunde', zegt Luc Beirnaert, de coördinator van Brood(doos)nodig.

Het is wrang hoe bepaalde excellenties aankijken tegen de vaak verstregelde problematieken in onderwijs en kinderarmoede. Minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) is van plan 100 miljoen euro te besparen in het onderwijs. Een bedrag dat vakbonden en onderwijskoepels naar adem doet happen. Minister-president Jan Jambon (N-VA) liet in een interview met de krant De Zondag verstaan dat de Vlaamse regering geen extra budget vrijmaakt voor kinderarmoede, want 'er wordt al veel ingezet op tewerkstelling, kinderopvang en zorg'.

'Wie werkt, kan uit de armoede kruipen.' Dat lijkt wel het voornaamste motto van deze regering. Alsof de kansarmen onder haar bevolking louter wat empowerment en een beetje (zachte) dwang behoeven om uit de miserie te raken. Dat dat een grove misvatting is, mag blijken uit het stijgende aantal werkende armen. Ook in de welvaartsstaat Vlaanderen. Het gaat niet louter om mensen bij wie het precare ingebakken lijkt in de beroepsgroep, zoals poetshulpen of koeriers.

Erger is dat de Vlaamse regering haar deel van het contract niet nakomt. Meer dan ooit is een degelijk onderwijs nodig. Niet alleen om een baan te vinden, maar ook om wegwijs te raken in een ingewikkeld maatschappelijk en economisch kluwen, waar het individu steeds vaker alleen staat tegenover globale spelers. Op dat vlak laat Vlaanderen zijn huidige en toekomstige generaties in de steek.

Hind Fraihi
Onderzoeksjournaliste

Gespot
Foreign
Policy

ZAK
Jacques
Moeraert

Geen 007 tegen Chinese superschurken

De avonturen van James Bond riskeren voortaan los te staan van de geopolitieke realiteit. De tweede Koude Oorlog, ditmaal tussen de VS en China, zou 007 deugd moeten doen. Hij presteerde het best tegen de achtergrond van de eerste, die tussen de VS en de Sovjet-Unie. Maar Hollywood vreesde Peking en zadelt Bond op met een China-probleem. Elk jaar halen maar enkele Amerikaanse producties de grootste filmmarkt. China negatief afschilderen creëert het risico van een boycot, niet alleen van films maar van hele filmstudio's. Geen plots met de Chinese overheid dus, laat staan met Chinese meesterspionnen. De film 'Spy Game' (2001) bevatte er eentje, maar sinds 'Seven Years in Tibet' (1997) stelde geen enkele Hollywoodblockbuster China nog in een kwaad daglicht.

James Crabtree
Columnist